

Añaskitu

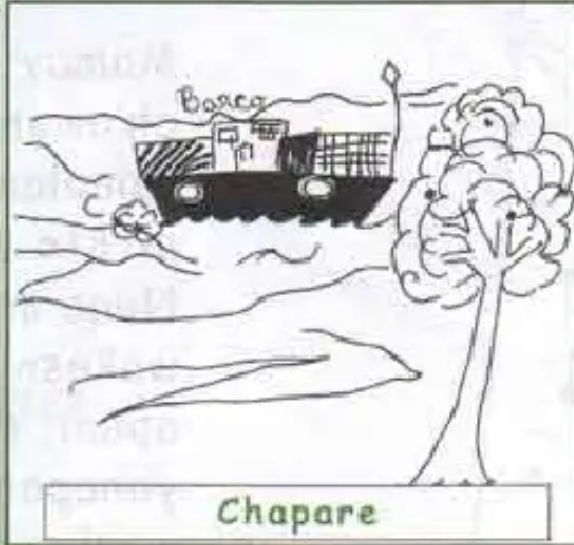
Iskay chunka kimsayug N° 23, diciembre del 2000

Suplementa del Correo Ñawpaqman N° 89

Sapa p'unchay astawan wawakuna Añaskituta ñawirinku

Tukma Alta

Chapare

Sut'igga Maria, wi kimsaykichig
Hareomanta. Maicaga ancha
k'achitu, qumir ponfitayug
fukug envidiarikunku. Wasis-
tayan, wotinkunaga adosemanta
furumanta tejamanta ima.
Maicapiqa puzuchintu arenata,
alfata, chhallaga wakasnikuqa,
wakasta uywanaraq.

La Maica

Sanipaya

Santiago

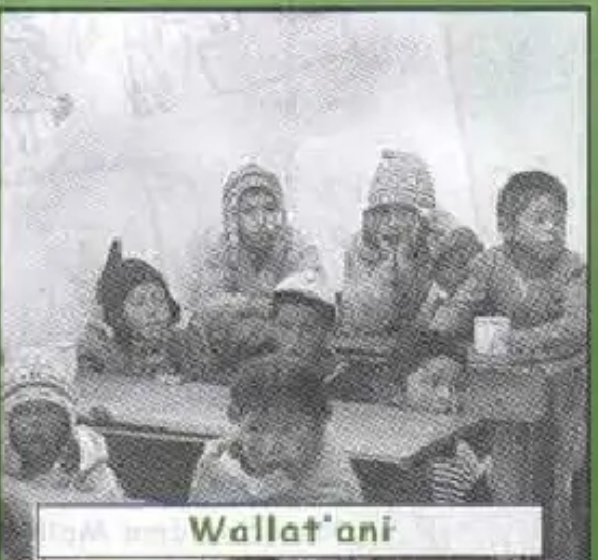
Laguna Grande

Raqaypampa

Sillu sara kura Mutipaq
pitupagpis kusallataq
lahlapagpis, tantapagpis
chay sarataq pugun lakayu-
tampsi qumpsi, chantapur
rumapta wi naputa
Churana yakupi chay

Kuyupaya

Wallat'ani

Qhallalla Santiago Yachaywasi!!!!

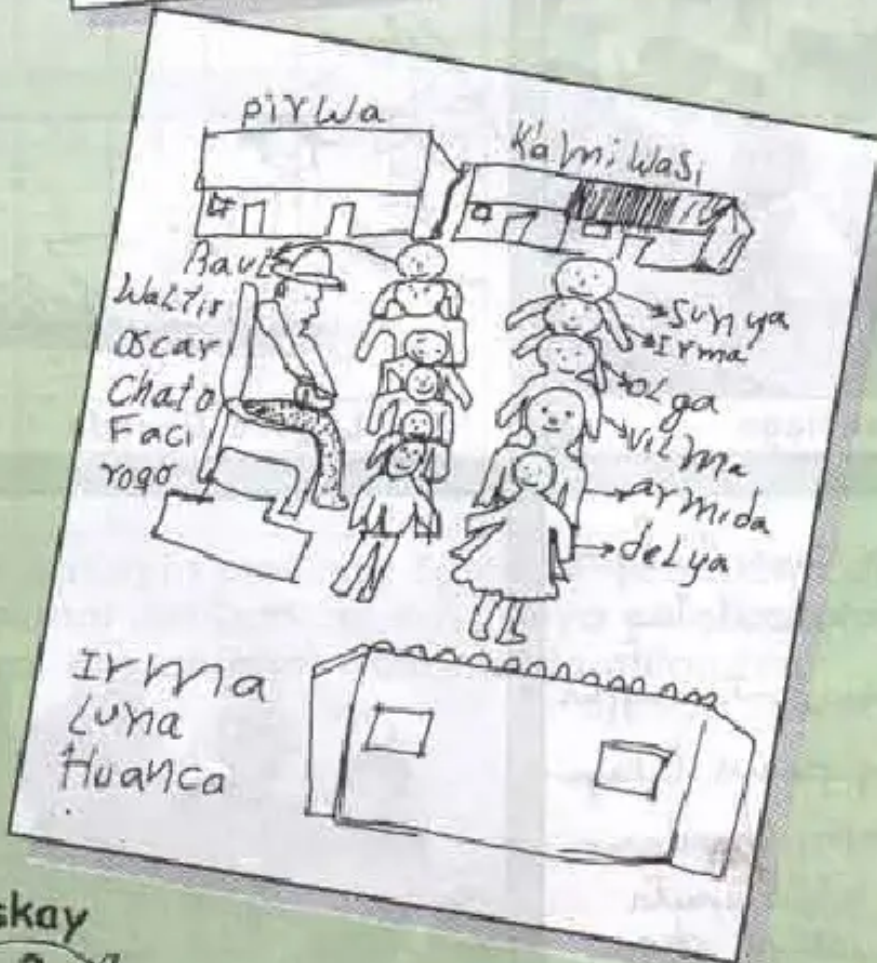
Santiago Comunidadqa nisqata Jaqay Mizque Provincia chiqapi, Añaskitu waturikamun. Chaypitaq tukuy uk paqarin wawakunawan yachaykunasninmanta sinchita ch'aqwarirqayku. Añaskitu tukuy chay wawakunata sumaqta napaykuriyku, nillaykutaq ñawpaqman richunkupuni!!

Wakaqa

Mamay sut'iyamanta wakasta ch'awan, chanta lecheta ramplaman apan, pusaq horasta alfata wakasman qaran. Nuqa sabadota, domingotawan wakasniyta jallp'ayman michik apani, chaywanta mamayta yanapani. Chawpi p'unchayta wasiyan wakasniyta qhatipuni, chaypitaq yakuta, afrechowan, soyawan, alfatawan ima qarani. Ch'isiyaptinga wakasniyta watiqmanta ch'awayku wakasniypata Blanca, Negra, Hilda, Asunta sutin wakaqa lecheta, aychatawan quwayku.

Vanesa Quispe Medrano
La Maica

Qanpis qillqarimuyta, siqimuyta,
willaykunata, imasmarikunata,
willarimuyta atinki

Bloqueos rikuchirqanku

Santiago chiqallampitaq,
 Yanapaqkuna nisqa, pikunachus kanku
 waynuchukuna, yanaparinku
 comunidadesninkupi educación
 tanqarispa, machu runakunawan
 kikillantaq wawakunawan. Paykuna
 wakichirqanku uk FERIA Educativa
 nisqata. Añaskitu chimpaykuspa
 karqa.

Waynuchukuna educacionpi llank'aqkuna Rosal Kasa
 comunidadmanta, Santiago ukhupi, feria educativapi
 bloqueos nisqamanta papelografopi rikuchirqanku

Parlakuspa

Tapuy: Ima sutiyki?

Kutichiy: Juan García

Tapuy: Ima grupopi kanki?

Kutichiy: Santiago grupopi

Tapuy: Mashka watayuq kanki?

Kutichiy: Chunka kimsa watayuq

Tapuy: Mashka kanku grupoykipi?

Kutichiy: Nuqaykupi pichqa warmis kanku, wawas pichqa
 kanku, chanta machu runas kimsa

Tapuy: Mashka watasña rinki gruposman?

Kutichiy: Mana ashka. Watallaraq richkani

Tapuy: Escuelaman rinkichu?

Kutichiy: Arí, richkanipuni kunan 6to cursopi kachkani

Tapuy: Gustasunkichu Grupos de Educación?

Kutichiy: Arí, tukuy ima ruwayku, sumas, restas,
 matematicasta, chanta dibujos, yuntas...

Tapuy: Kay rikuchichkanki chayta pikuna ruwarqanku?

Kutichiy: Nuqa, yachachik ima ruwarqayku, iskaynin.

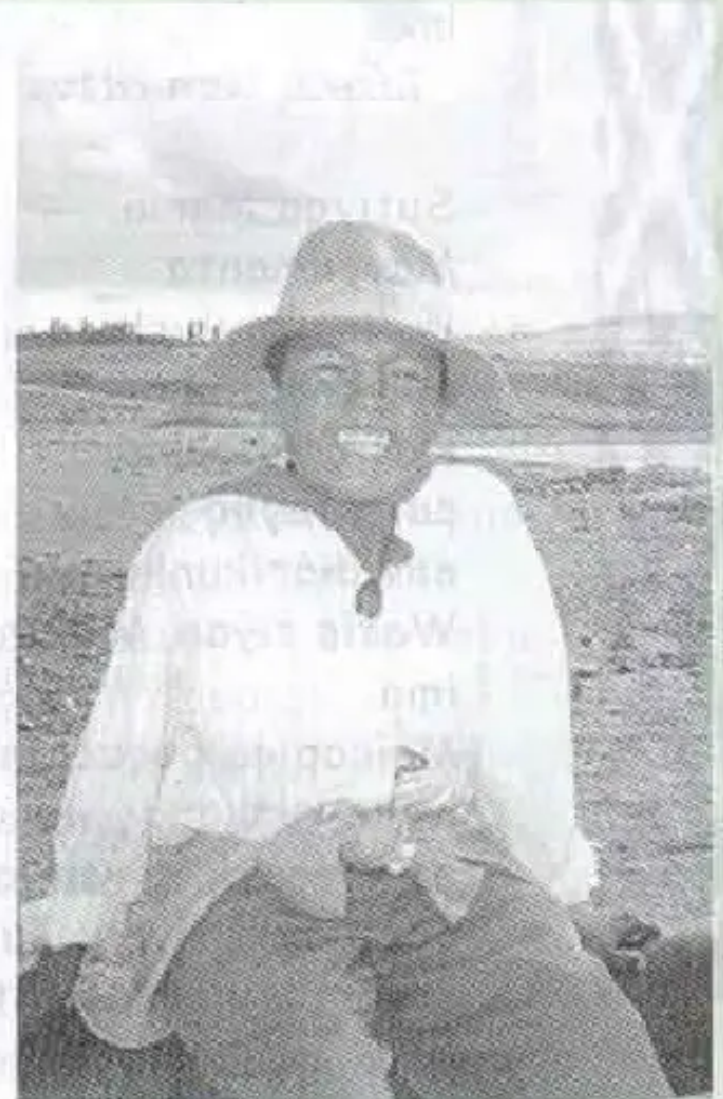
Ch'isi ruwarqayku, las sietemanta oncekama

Tapuy: Añaskitutari ñawinkichiqchu?

Kutichiy: Arí

Tapuy: Imita gustasunki Añaskitumanta

Kutichiy: Cuentos, adivinanzas gustawan
 Pachi.

kimsa

La Mayca

La Maica chiqapi, wawakuna "Añaskituta ñawirirqanku, allqallarqankutaq, Doña Dazia Gonzales yachachikwan, Añaskituta llank'aspa apachimunku.

Munankichu ñawiriyta?

Maycamanta

Maicaqa aeropuerto qayllitapi tarikun.

Maicaqa tawapi rak'ikun nisunman:

Maica Central,
Maica Norte, Maica Sud, Maica chiqa ima.

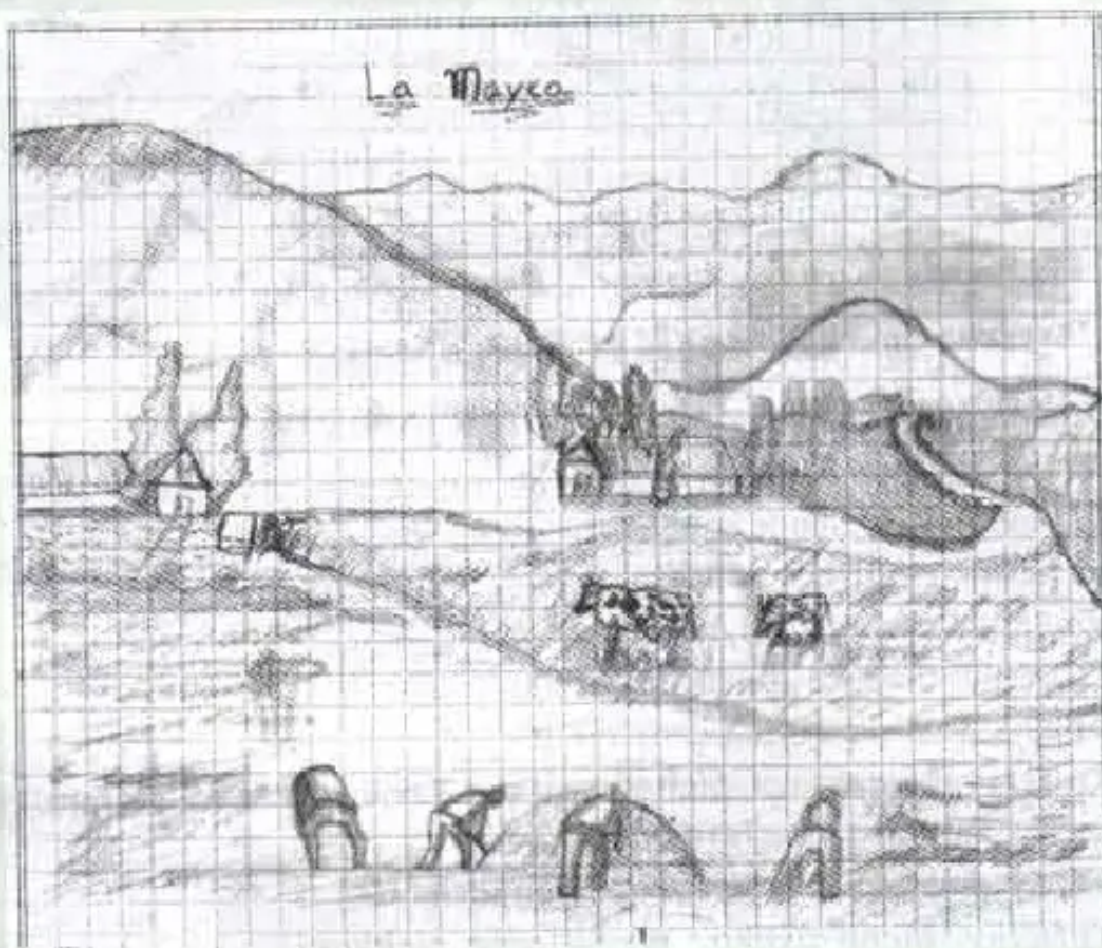
Lizeth Vera Oliva

Sutiyqa María.
Maycamanta Willarisaykichiq.
Maycaqa, ancha k'achitu, q'umir panpitayuq tukuy envidiarikunku.

Wasis tiyan. Wakinkunaqa adovemanta, t'urumanta tejamanta ima.

Maicapiqa puquchinku avenata, alfata, chhallata, wakashinkupaq wacasta uywanapaq. Imaraykuchus tutamanta sayarinayki tiyan, alfata ruthumunayki tiyan, chunka vacaman qaranayki tiyan. Tukuy imata ruwanayki tiyan, unqurayasqa kaqtinka nuqanmantaq ruanay tian

María Helena Hinojosa

“Pichus Maicaman visitaq jamun sumaq kusionqa kutipunqa”.

Ambrosia raymimanta

Ambrosiamanta willarisaykichi. Ambrosiaqa sapa wata kay Maycapi ruwakun. Feria ambrosiamanta suqta horasta qallarikun, chay horaspaq ashka runas llaqtamanta jamunku ambrosiata uqyanankupaq. Kay feriapiqa mana chayllachu, mut'i, quesillo, leche, arroz con leche, jumint'apis, cuajadallapis, aqhapis tiyan. Runasqa astawan leche mask'anku tragowan chaqranankupaq, chayta uqyanankupaq. Cholitas maicamanta, wakasta t'ikanchasqasta mixturawan kay ambrosia feriaman qhatimunku.

Ilustr. Vera Oliva

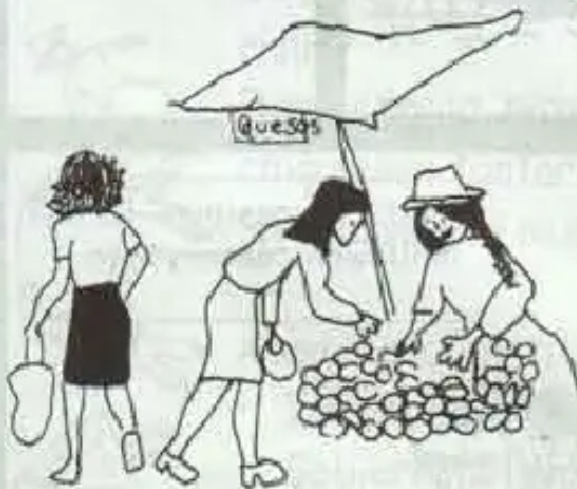
Alcalde sapa wata feriaman jamun, payqa aqllan

mayqin wakachus aswan k'achitu kachkan payta. Chawpi p'unchayta achka tropas bailarinesmanta callesninta jamunku, iglesiaman qunqurikuspa yaykunku, Mamita Socavonmanta mañakuspa. Chaymanta llusqispa libri kusionqa tusuyta qallarinku.

Ajina ambrosia feriaqa Maicapiqa tardenpitaq q'ala kusionqa runaqa quesillowan wasinkuman ripunku. Chayraykutaq llaqta runaqa sapa wata Maycaman visitaq jamun.

Kaypiqa sumaq cosas tarinku chantapis sumaqta mikhunku, aqhatapis ukyanku. Chayllata ambrosia feriamanta willarisqaykichi. Pichus Maicaman visitaq jamun, sumaq kusionqa kutipunqa.

Nelly Gonzales Villarroel La Maica

Quwimanta Antuñumantawan

Rosilda Fernández Tukma Altamanta, provincia Mizque jap'iyi, uk k'acha cuentitota willariwayku.

Uk runitu zanahoriata puquchisqa nin á, zanahoriantataq quwi mikhuykapuq nin á.
- Kay quwi, kay jinatapuni mikhukapunari, kunanqa kay flechaywan wanchinaypuni tiyan nispa waqakusqa nin á.

Runituqa quwitaqa watiqallasqapuni, jinapiqa wañurpachisqa nin, Quwitaq mana wañusqachu, uk jusk'uman ayqirikapusqa.

Runituqa k'aspiwan takasqa

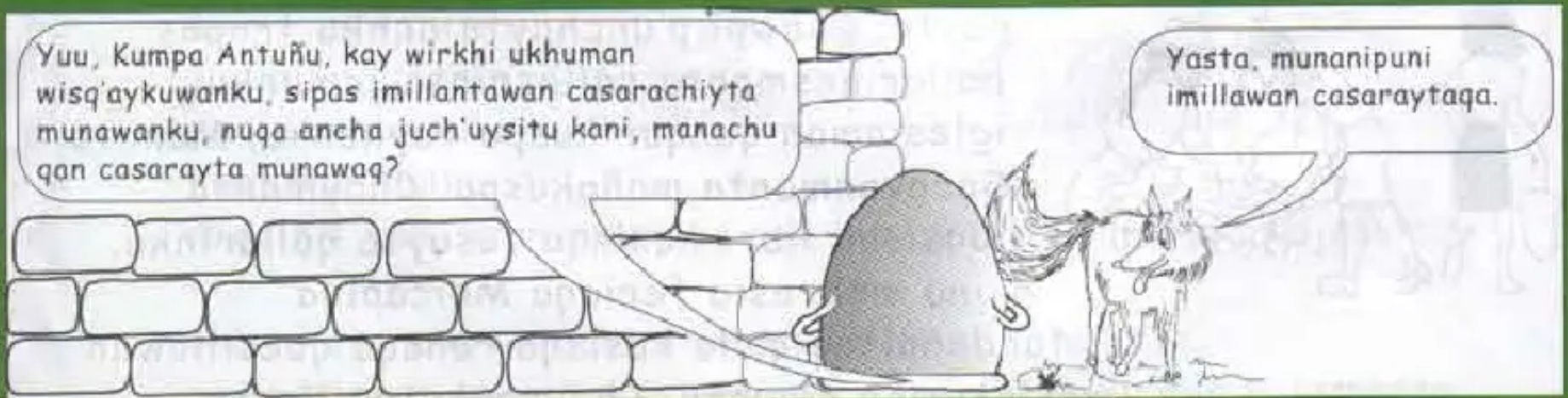
Quwitaqa jap'isqa, wasinman apasqa, wirkhiwan k'uqtiykusqa.

Jinallapi chay wirkhi chiqantaqa Antuñu purichkasqa, uyariytawantaq quwiga nisqa:

Yuu, Kumpa Antuñu, kay wirkhi ukhuman wisq'aykuwanku, sipas imillantawan casarachiya munawanku, nuqa ancha juch'uysitu kani, manachu qan casarayta munawaq?

Yasta, munanipuni imillawan casaraytaqa.

Quwitaq wirqhimantaqa llusqsinpusqa, Antuñutataq wirkhi uraman yaykupusqa.

Runituqa quwita rupha yakuwan lluphiq chinpaykusqa, wirkhi manqa rupha yakuta jich'aykusqa, chaymantaqa lwagar..i nispa Antuñulla phinkimusqa.

¡Waqar!

tukukun

suqta

Umanchakuspa pukllarikuna

imas imas kanman
imapuni kanman...

1. Pupun k'uyurina,
wisantataq raskharina

3. Uk tutuma
qanchis jusk'uyuq kanman

2. Uk jusk'uta yaykunman,
kimsa jusk'utataq llusqinman

4 Uk tullu kawa sigue mikhuchina
nipunitaq wisyanmanchu

José Alarcón Zurita, Raqaypampa chiqamanta kay imasmarita qillqarimurqa

Sapa rimay uk yupanawan kachkan. Sapa yupayman uk rimaywanta churay, tukuchaylawantaq ima parlaychus qillqakunqa chayta tarinki.

8	3	23	8	1	4	1	8	3	23	16	1
---	---	----	---	---	---	---	---	---	----	----	---

2	13	1	12	1	24	1	16	2	23
---	----	---	----	---	----	---	----	---	----

24	1	22	2	28
----	---	----	---	----

1	24	2	23	3	14	4	2	8
---	----	---	----	---	----	---	---	---

1 = a	2 = i
3 = u	4 = ch
5 = chh	6 = ch'
7 = j	8 = k
9 = kh	10 = k'
11 = l	12 = ll
13 = m	14 = n
15 = ñ	16 = p
17 = ph	18 = p'
19 = q	20 = qh
21 = q'	22 = r
23 = s	24 = t
25 = th	26 = t'
27 = w	28 = y

Kay parlayta Emiliana Salcedo, Secretaria de la Federación Regional del Trópico, Kuyupaya chiqamanta, uk jatun tantakuypi nirqa. Kay chiqapi watqamanta qillqariy:

CENDA
ARASKITU #19 • Febrero
2000 • CENDA • Av. Tadeo
Haenke 2231 • Teléfono:
243412 • Fax: (591-4) 281502 •
Casilla: 3226 • E-mail:
cenda@gino.cbb.ente.net.bo •
Cochabamba • Bolivia

